

Кращі практики та рекомендації

ГЕНДЕРНІ ІНІЦІАТИВИ МІСТ І ГРОМАД УКРАЇНИ

З квітня 2015 року до грудня 2020 року Федерація канадських муніципалітетів за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади впроваджує проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), спрямований на зміцнення муніципального сектору, упровадження ефективного демократичного управління та прискорення економічного розвитку міст в Україні.

Особливим фокусом діяльності є посилення ролі жінок в органах місцевого самоврядування, активне залучення до процесів економічного розвитку, скорочення гендерної нерівності в доступі до економічних ресурсів і суспільних благ. Адже рівна участь жінок і чоловіків у розвитку міст є запорукою економічного зростання, підвищення безпеки й успішності як для суспільства загалом, так і для кожної людини зокрема. Упровадження релевантних активностей відбувається через стратегічне планування, підтримку малого та середнього бізнесу та завдяки міжмуніципальній співпраці.

У 2017–2019 роках Проект ПРОМІС й Асоціація міст України спільно провели два всеукраїнські конкурси на фінансування короткострокових гендерних ініціатив, що мають на меті сприяти участі жінок у місцевому економічному розвитку. Загалом фінансову підтримку отримали 15 ініціатив, різних за масштабом, форматом, тривалістю, але єдиних в одному — активізація участі жінок у муніципальному житті.

Це видання підготовлено для відображення ключових чинників, результатів і досягнень, напрацьованих упроваджувачами гендерних ініціатив у містах України. Наведена в публікації інформація допоможе створити та впровадити такі практики у вашому місті, селищі, селі чи об'єднаній територіальній громаді. Сподіваємось, зібрана інформація стане натхненням і підґрунтям для багатьох нових ідей на шляху до досягнення гендерної рівності, а отже добробуту!

Зміст видання є виключно думкою авторів і не обов'язково відображає офіційну позицію Міністерства міжнародних справ Канади.

Будь-яку частину цього видання не можна відтворювати або використовувати в жодний спосіб без відповідного посилання на першоджерело й Проект ПРОМІС.

Повне відтворення тексту цього видання в будь-якій формі можливе лише з письмової згоди Проекту ПРОМІС.

У цьому виданні використано фотографії з моніторингових візитів щодо вивчення стану впровадження стратегій розвитку міст, які були розроблені за підтримки Проекту ПРОМІС у містах-партнерах.

© Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2019.

Кращі практики та рекомендації

**ГЕНДЕРНІ ІНІЦІАТИВИ
МІСТ І ГРОМАД УКРАЇНИ**

Зміст

1. УПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ІНІЦІАТИВ – ПЕРЕДУМОВА ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ГРОМАД	5
2. СЕКРЕТИ УСПІХУ: КРАЦІ ПРАКТИКИ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ І ГРОМАД	9
2.1. Розвиток жіночого підприємництва Кейси м. Чернівці, м. Івано-Франківськ, м. Тараща і м. Львів	11
2.2. Співпраця з органами місцевого самоврядування Кейси м. Вінниця, м. Житомир і м. Харків	23
2.3. Інформаційно-просвітницька діяльність Кейси м. Рівне, м. Ірпінь і м. Тернопіль	32
3. ВИСНОВКИ ТА ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ: 10 ПОРАД ДЛЯ УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ ІНІЦІАТИВИ	40

1

УПРОВАДЖЕННЯ

ГЕНДЕРНИХ ІНІЦІАТИВ

— ПЕРЕДУМОВА ДЛЯ
ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ
ГРОМАД

Гендерна рівність

є явищем, яке відображає справедливе ставлення рівною мірою до жінок і чоловіків. Це передбачає врахування історичних моментів і подолання соціальних перешкод, які заважають жінкам і чоловікам існувати в рівних умовах. Ідеал гендерної рівності означає, що жінки та чоловіки мають рівний суспільний статус, однакові умови для реалізації своїх прав, однакові можливості робити внесок у національний та місцевий політичний, економічний, соціальний розвиток і користуватися його результатами. При цьому саме поняття гендеру не нівелює, а відображає відмінності в ролях, поведінці, ментальних і емоційних характеристиках між чоловічим і жіночим.

Досвід низки держав упродовж багатьох десятиліть демонструє, що гендерна нерівність гальмує розвиток суспільства, спричиняє зниження продуктивності праці й уповільнення економічного розвитку, завдає збитків добробуту як міст і регіонів, так і їхніх громад. Саме тому досягнення гендерної рівності вже тривалий час є центральним показником розвитку й цілеспрямованою політикою багатьох держав у всьому світі.

Україна, поділяючи принципи світової спільноти й розуміння гендерної рівності як необхідної умови досягнення сталого розвитку країни, створення умов для всебічного розвитку людського потенціалу, щороку активно запроваджує дедалі більше якісних змін і нововведень у гендерній політиці, в основі яких лежать загальноновизнані міжнародні норми, зафіксовані в Загальній декларації прав людини¹, Конвенції про політичні права жінок², Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок³ та інших ключових документах.

Проте українське суспільство ще далеке від досягнення рівності чоловіків і жінок у соціально-економічному плані. За підсумками 2018 року наша країна посіла 65 місце зі 149 країн світу за показниками гендерного розриву (роком раніше — 61 місце зі 144 країн), а оцінка паритету становить 70,8%. Про це свідчить Глобальний звіт про гендерний розрив за 2018 рік⁴, у межах якого було досліджено 4 основні показники: економічну участь і можливості, рівень освіти, здоров'я та тривалість життя, а також політичні права обох статей. Водночас за 12 років складання звіту найбільшого прогресу Україна досягнула в подоланні розриву в економічній (5,6%) і політичній (5,7%) сферах.

Попри те, що з 1971 року жінки становлять 53–54% від загальної кількості населення України⁵, вони непропорційно представлені в органах влади й бізнесі та в середньому отримують заробітну плату на 24% меншу, ніж чоловіки⁶. Жінки мають ускладнений доступ до процесу ухвалення політичних рішень: що вищим є рівень владної інституції, то меншою є частка в ньому жінок⁷. Такий політичний дисбаланс, звісно, частково спричинений гендерними стереотипами, згідно з якими політика — це чоловіча сфера. Але він також прямо пов'язаний із дисбалансом соціально-економічних ресурсів у суспільстві.

У суспільстві доволі поширеним є міф нібито причиною гендерного розриву в оплаті праці є те, що жінкам платять менше на аналогічних посадах. Проте це не зовсім так. Ця диспропорція спричинена не прямою дискримінацією на етапі встановлення зарплати, а горизонтальною та вертикальною стратифікацією ринку праці: жінки частіше працюють у менш оплачуваних секторах економіки й на нижчих посадах. Найменше жінки представлені у транспортному, будівельному, промисловому та енергетичному секторах. Згідно з дослідженням⁸, яке провів Світовий банк, відсоток

¹ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

² https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_156

³ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207

⁴ http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2018.pdf

⁵ <https://data.worldbank.org/country/ukraine?view=chart>

⁶ https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/gender/gender_dok/2018/pracia/ryn_pr_2018.htm

⁷ <https://www.prostir.ua/?news=analiz-demohrafichnoji-struktury-mistsevyh-rad-2015>

⁸ <http://www.enterprise-surveys.org/data/exploreconomies/2013/ukraine>

Зростання кількості жінок на вищих щаблях політичного життя сприяє збільшенню їх числа на всіх рівнях і стимулює демократичні процеси в суспільстві загалом. Світовий банк зазначив, що саме скорочення гендерного розриву стало «рушійною силою економічного зростання в Європі за останнє десятиріччя».

Ігнорування необхідності забезпечення рівних прав жінок і чоловіків гальмує розвиток української та світової економіки. Дослідження Глобального інституту МакКінзі (McKinsey)⁹ констатує: якщо жінки досягнули б повної рівноправності на ринку праці, то світовий ВВП проти торішнього зріс би на 26% і становив би у 2025 році 28 трлн доларів США.

⁹ <https://www.mckinsey.com/featured-insights/employment-and-growth/how-advancing-womens-equality-can-add-12-trillion-to-global-growth>

українських виробничих підприємств, серед власників яких більшістю є жінки, становить менш ніж 13%.

Питання дотримання гендерної рівності особливо актуальне для України й у контексті децентралізації. Адже завдяки реформі місцеві громади отримали більш широкі повноваження і вже самостійно визначають напрями економічного та соціального розвитку, вивчають потреби різних груп мешканців (зокрема, як чоловіків, так і жінок) і реагують на них. Розуміння гендерних відмінностей і нерівностей має бути враховано під час аналізу та планування місцевого економічного розвитку. Наявність базового гендерного аналізу території сприяє впровадженню ефективних дій задля нейтралізації диспропорції. Ефективними інструментами гендерного аналізу є дослідження доступності послуг для жінок і чоловіків, гендерно чутливе стратегічне планування та гендерне бюджетування, які потребують використання даних, розмежованих за ознакою статі. Це дає можливість враховувати відмінності в потребах жінок і чоловіків та краще їх задовольняти за допомогою реалізації місцевих програм.

Підґрунтям сталого розвитку громади є обізнаність жінок у своїх правах і наявних можливостях. Жінки інвестують доходи більшою мірою безпосередньо в сім'ї та громади, у яких вони живуть, що, безумовно, сприяє їхньому економічному розвитку. Залучення жінок до процесів ухвалення рішень є кроком до більш ефективної організації суспільства. Очевидно, що врахування жіночого досвіду в різних сферах зрештою буде корисним для всіх. Тому потрібно долати стереотипи щодо ролі жінок і впроваджувати ефективні та інноваційні механізми залучення їх до місцевого економічного розвитку.

2

СЕКРЕТИ УСПІХУ:

КРАЩІ ПРАКТИКИ

УКРАЇНСЬКИХ МІСТ

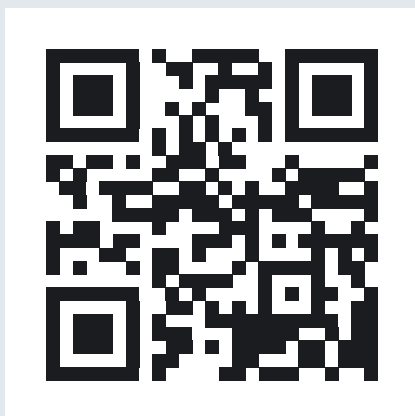
І ГРОМАД

У цьому розділі наведено детальний опис 10 кращих гендерних ініціатив і надано поради, які допоможуть успішно впровадити подібні проекти. Залежно від мети, ми розділили ініціативи на три тематичні блоки:

1. Розвиток жіночого підприємництва;
2. Співпраця з органами місцевого самоврядування;
3. Інформаційно-просвітницька діяльність.

Ми переконані, що досвід залучення жінок у місцевий економічний розвиток 10 українських міст стане вам у пригоді!

Зіскануйте QR-код та отримайте доступ до матеріалів і документів, розроблених у рамках ініціатив

2.1.

РОЗВИТОК

ЖІНОЧОГО

ПІДПРИЄМНИЦТВА

Підвищення активності жінок в економічному житті чернівецької громади через самозайнятість

м. Чернівці

Мета ініціативи: забезпечення активної участі жінок у місцевому економічному розвитку та інтеграція до ринку праці через підтримку виготовлення ними виробів ручної роботи та їх реалізації.

Хто впроваджував: ГО «Народна допомога Україна».

Тривалість: серпень 2017 року – січень 2018 року.

Контекст:

Для жінок, які виховують двох і більше дітей, перебувають у відпустці для догляду за дитиною, самотніх матерів, жінок із низьким рівнем доходу та внутрішньо переміщених осіб (жінок-ВПО) виробництво й реалізація виробів ручної роботи є оптимальною, а іноді і єдиною можливістю самозайнятості та доходу. Через побутову завантаженість і потребу приділяти більшість свого часу домашньому господарству жінки не завжди є конкурентоспроможними на вільному ринку праці. Щоб забезпечити самозайнятість через заняття хендмейдом, необхідна підтримка, а найкращим форматом, з їхніх же слів, є навчання з питань бізнес-планування та розвитку власної справи, маркетингу, просування і продажів продукції на веб-ресурсах.

З 2014 року ГО «Народна допомога Україна» започаткувала соціально-культурну платформу «Чернівецький Фортель», спрямовану на підтримку жінок, які займаються виготовленням виробів ручної роботи.

Що зроблено:

- У залі Чернівецької міської ради проведено громадське обговорення щодо можливостей інтеграції жінок до ринку праці та забезпечення самозайнятості через виготовлення виробів ручної роботи.
- Розроблено навчальну програму тренінгів «Бізнес-планування та основи маркетингу» і «Розвиток бранда та просування продукції на веб-ресурсах».
- Сформовано 2 навчальні групи по 30 жінок. Для кожної групи за час проекту було проведено 2 дводенні тренінги за спеціально розробленою програмою.
- Створено групу Handmade Marketing у Facebook для допомоги, консультування та підтримки майстрів ручної роботи.
- Започатковано відкритий майданчик для продажу та презентації виробів ручної роботи, забезпечено презентації робіт на публічних заходах і продаж на веб-ресурсах.

- Забезпечено презентаційний захід у рамках фестивалю «ФортельФест», 7-8 жовтня 2017 року, і святкування Дня міста Чернівці.
- Проведено відкриту дискусію «Роль жінки в розвитку громади міста Чернівці».
- Презентовано успішний досвід чернівецьких майстринь.

Результати ініціативи:

- 60 жінок і їх сім'ї покращили своє економічне та соціальне становище завдяки як тренінговій, так і консультаційній програмі.
- 50% учасниць проекту завдяки продажу виробів ручної роботи збільшили власний дохід.
- У травні 2018 року відкрито крафт-хаб FortelUA з метою підтримки жінок у процесах самозайнятості, професійного розвитку та збільшення економічних можливостей через розвиток авторських брендів ручної роботи. Тут відбуваються навчальні заходи, семінари, майстер-класи.
- 250 жінок із Чернівців та інших областей України долучилися до навчальних і консультативних заходів проекту.
- Розширено економічні можливості ініціативної групи жінок, які займаються ручною роботою та готові розвивати хендмейд у Чернівцях як інструмент самозайнятості для інших жінок.

АНАСТАСІЯ БЕРІДЗЕ
виконавча директорка ГО
«Народна допомога Україна»

«За час проекту та періоду, який минув після його завершення, понад 60 жінок, залучених до навчання та проектних заходів, покращили економічне становище своїх родин завдяки розвитку власних брендів та продажу виробів ручної роботи. Окрім того, завдяки проведенню в місті фестивалів та ярмарків ручної роботи покращився туристичний імідж міста»

Чинники успіху:

1. Згуртованість спільноти жінок, об'єднаних ідеєю економічного розвитку через просування власних виробів ручної роботи.
2. Хороша репутація громадської організації та активність інших жінок в бажанні приєднатися до спільноти.
3. Наявність попереднього досвіду впровадження гендерних ініціатив і якісний добір експертів.

Для досягнення найкращих результатів потрібно:

- Дослідити свою цільову аудиторію, сфокусуватися на потребах, цінностях, інтересах і прагненнях її представників.
- Приділити чималу увагу плануванню проекту та проектних заходів.
- Забезпечити залучення на тренінги якомога більшої кількості учасниць — оптимізувати вирішення організаційних і логістичних питань, завчасно інформувати потенційних учасників.

- Працювати з жінками та дівчатами для посилення їхньої впевненості в собі. Організовувати більше заходів, які б були спрямовані на підвищення мотивації бути активними та сміливо заявляти про себе.

Матеріали, розроблені в рамках ініціативи:*

Тренінгові матеріали:

- презентація «Копірайтинг. Як написати пост?»;
- презентація «ETSY. Ти точно зможеш»;
- презентація «Розуміння цільової аудиторії».

* Завантажте матеріали зібравши QR-код на ст. 10

Ініціатива SheEmpowers розширила можливості жінок в економічному житті міста

м. Івано-Франківськ

Мета ініціативи: підвищення активності жінок в економічному житті Івано-Франківська за допомогою розвінчування стереотипів щодо їх участі в бізнесі та через підтримку підприємниць на етапі започаткування власної справи.

Хто впроваджував: ГО «Центр муніципального та регіонального розвитку — ресурсний центр» й Управління економічного та інтеграційного розвитку виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради.

Тривалість: серпень 2018 року – лютий 2019 року.

Контекст:

Івано-Франківськ — активне сучасне місто з високою інвестиційною привабливістю. Утім воно дещо втрачає зацікавленість інвесторів через міграцію робочої сили, наявну дискримінацію за ознакою статі на ринку праці та в процесах ухвалення рішень, через домінування гендерних стереотипів. Для економіки Івано-Франківська масова трудова міграція спричиняє чималі збитки: лише за офіційними даними, приблизно 28 тис. мешканок міста виїхали на заробітки за кордон. А це становить 5%¹⁰ від загальної кількості населення та ще більше, коли брати до уваги тільки працездатне населення. Покращивши своє економічне становище, вони часто планують вкласти кошти в розвиток власної справи в рідному місті.

Розвиток власного бізнесу, який створить нові робочі місця та залучить інших членів родини, є економічно вигідним як для жінки, так і для громади. Проте через брак інформації та страх перед труднощами підприємницької діяльності ці жінки обирають альтернативу та вкладають кошти в нерухомість. Власне, тому проект націлений на визначення пріоритетів жінок, які знаходяться на заробітках, але планують повернутися. Ініціатива спрямована на те, аби створити для них сприятливі умови в рідному місті й надати інструменти для отримання прибутків удома.

¹⁰ За даними Головного управління статистики в Івано-Франківській області, станом на 1 квітня 2019 року чисельність населення Івано-Франківська сягала 606,5 тис. осіб

Що зроблено:

- Анонсовано та поширено інформацію про ініціативу з метою залучення учасниць і популяризації ідеї жіночого підприємництва.
- Проведено круглий стіл «Активізація участі жінок у бізнесі». У заході взяли участь представники Івано-Франківської міської ради, управління міського Пенсійного фонду України, Івано-Франківського міського центру зайнятості, Центру розвитку підприємництва «Бізнес-Інкубатор», жінки-підприємниці та успішні топ-менеджерки. Під час засідання було обговорено проблемні питання участі жінок у бізнесі, визначено пріоритетні напрями розвитку жіночого бізнесу в місті, можливості залучення коштів у вигляді інвестицій від жінок, які повернулися в місто із заробітків і готові розпочати власний бізнес.
- Здійснено гендерний аналіз Стратегії розвитку підприємництва міста Івано-Франківська на 2018–2020 роки.
- Проведено три тренінги з розвитку власного бізнесу для жінок-підприємниць.
- Проведено Форум роботодавців і представників закладів освіти, у якому взяли участь 50 осіб.
- Проведена інформаційна кампанія з популяризації розвитку жіночого бізнесу, в рамках якої було розроблено та розповсюджено 1000 буклетів, знято та розповсюджено відеоролик.

Результати ініціативи:

- 10 жінок отримали робочі місця в Бізнес-інкубаторі та ~50 жінок-підприємниць узяли участь у тренінгах.
- Станом на кінець 2018 року зареєстровано ~50 нових жінок-підприємниць.
- Станом на кінець 2018 року кількість підприємств у місті, які очолюють жінки, становила ~20% від загальної кількості підприємств.
- Станом на червень 2019 року жінки-підприємниці становили понад 50% від загальної кількості зареєстрованих підприємців в Івано-Франківську.
- ~200 нових жінок-підприємниць зареєстровано в Івано-Франківську останніми роками.

УЛЯНА СИДОР
директорка ГО «Центр
муниципального та
регіонального розвитку —
ресурсний центр»

«Завдяки втіленню ініціативи проблемні питання гендерної рівності почали обговорювати на рівні міста. Виконавчий комітет Івано-Франківської міської ради почав більше враховувати гендерні аспекти у процесах прийняття рішень. Нарешті органи місцевого самоврядування почали збирати дані щодо кількості жінок-підприємниць, адже раніше цього не робили. Завдяки впровадженню ініціативи погляди основної цільової групи змінились. Дедалі більше жінок роблять успішні кроки на шляху започаткування власної справи. Наразі ми спостерігаємо позитивну динаміку: з початку 2019 року частка жінок-підприємниць у місті зросла на 6%»

Чинники успіху:

1. Різностороння експертиза команди, до якої ввійшли представники громадської організації і місцевого управління економічного та інтеграційного розвитку.
2. Сталість ініціативи, забезпечена завдяки співпраці громадськості, місцевих органів влади та незалежних експертів.
3. Чітке бачення фінального результату.

Для досягнення найкращих результатів потрібно:

- Планувати ініціативу з огляду на наявні статистичні дані. Якщо такої статистики немає, варто налагодити співпрацю з органами місцевої влади та іншими неурядовими організаціями задля агрегації необхідних даних.
- Чітко визначити вузьку цільову аудиторію (скорочено — ЦА) ініціативи. Жінки, зокрема підприємниці, — це широка ЦА, представниці якої мають різний базовий рівень знань і мотивацію. Чим більш деталізованою є ЦА — тим легше промоніторити результати та визначити, що змінилося після впровадження ініціативи.
- Досконало вивчити наявні місцеві програми та стратегії, щоб не створювати дисонанс замість гармонізації з визначеними стратегічними напрямками розвитку громади. Ініціативи можуть бути успішними лише тоді, коли в їх реалізації зацікавлені не лише громада та громадські організації, а й органи місцевої влади.

Матеріали, розроблені в рамках ініціативи:*

1. Серія тренінгів «Як розпочати власну справу»:
  - «Як брати участь у публічних закупівлях»;
  - презентація «Участь у публічних закупівлях через «Прозоро»»;
  - презентація «Приєм на роботу та оплата праці найманих працівників»;
  - презентація «Консультації з питань обліку та оподаткування»;
  - презентація «Загальна система оподаткування».
2. Презентація «Стратегія. Місто можливостей для бізнесу».
3. Рекомендації щодо врахування підходу гендерної рівності у Програмі посилення конкурентоспроможності малого й середнього підприємництва м. Івано-Франківська на 2017–2028 роки.

* Завантажте матеріали зісканувавши QR-код на ст. 10

Жіночий вимір успішної Таращі

м. Тараща

Мета ініціативи: підвищити компетентність безробітних жінок щодо започаткування власної справи та можливостей участі громади у формуванні місцевої політики задля впливу на владні рішення; активізувати жінок до об'єднання для подальшої участі в економічному житті громади та політичному процесі; об'єднати зусилля місцевої влади, соціально відповідального бізнесу, активних НУО й окремих активісток для формування дорожньої карти з вирішення проблеми жіночого безробіття в Таращі; підвищити рівень порозуміння між громадою Таращі, яка приймає, і ВПО через спільну громадську діяльність.

Хто впроваджував: ГО «Інформаційно-тренінговий центр громадських ініціатив» і ГО «СтоТолок».

Тривалість: серпень 2017 року – січень 2018 року.

Контекст:

У системі регіональних відносин важливе місце посідають малі міста, оскільки саме в них проживає ~13% населення України та їх функціонування значною мірою обумовлює функціонування навколишніх сіл. У Таращанському районі проживає понад 30 тис. жителів, із них більш ніж 10 тис. – у місті Тараща. Проблеми зростання безробіття, зниження рівня доходів населення та підвищення рівня бідності великою мірою торкнулись і Таращанщини. Підвищення добробуту населення Таращі через сприяння самозайнятості жінок, збільшення їхньої компетентності щодо економічного життя громади та можливостей впливу на місцеву політику є одним зі способів подолання окреслених проблем. Однак жінки не завжди мають достатній обсяг знань і практичних навичок для самоорганізації в царині розвитку самозайнятості, лідерства й ефективної співпраці з органами місцевого самоврядування.

Що зроблено:

- Проведено робочу зустріч із мером міста та керівником центру зайнятості, які задекларували свою готовність і бажання сприяти реалізації ініціативи.
- Сформовано команду односторонців, до якої ввійшли місцеві депутати та громадські активістки, тренери, незалежні експерти, науковці, представники органів місцевого самоврядування, спільно з якими виконавці ініціативи направили план практичної роботи.
- Проведено 6 тренінгів на теми: «Підвищення компетентності безробітних жінок щодо створення власної справи», «Підвищення компетентності безробітних жінок з питань отримання грантового фінансування» і «Вплив громади на владні рішення та контроль влади щодо їх виконання».
- Організовано 2 виїзні тренінги, щоб набути практичний досвід і наочно побачити приклади успішного розвитку

самозайнятості жінок, а також їхнього ефективного впливу на ухвалення владних рішень.

- Проведено круглий стіл, під час якого було задекларовано наміри щодо співпраці між місцевою владою, бізнесом, НУО й активістками для формування дорожньої карти з вирішення проблеми жіночого безробіття в Таращі та розроблення плану спільних дій.

Результати ініціативи:

- Розроблено навчально-тренінгову програму для підвищення компетентності безробітних жінок щодо започаткування власної справи та можливостей участі громади у формуванні місцевої політики.
- ~50 безробітних жінок відвідали тренінги.
- Створено групу місцевих активісток, які лобіюють створення дорадчих громадських органів при місцевих органах управління.
- ~300 учасників долучилися до створеної групи у Facebook для обговорення соціальних ініціатив та інших важливих питань громади.
- Створено передумови для збільшення кількості самозайнятих жінок у Таращі та покращено добробут родин місцевого населення й ВПО.
- Передано розроблену навчально-тренінгову програму до Київського обласного центру зайнятості для використання у процесі навчання безробітних жінок.
- Унаслідок співпраці виконавців проекту з громадою Кислівської сільської ради було створено Жіночу консультативну раду як дорадчий орган при органі місцевого самоврядування. Вона відразу розпочала активну діяльність щодо організації самозайнятості жінок через облаштування «зелених садиб» та активну участь у впливі на ухвалення владних рішень і контролі влади щодо їх виконання.

«Громада має бути активною: самостійно отримувати інформацію та шукати можливості для розвитку й покращення життя. Серед іншого проект передбачав заходи, спрямовані на посилення впливу громади щодо прийняття управлінських рішень. Ініціатива зацікавила не тільки таращанців, а й громаду сусідньої Кислівської сільської ради, яка долучилася до її впровадження»

Чинники успіху:

1. Співпраця та сприяння органів місцевого самоврядування, їхнє бажання здійснювати якісні зміни в громаді.
2. Вмотивованість та бажання громади реалізовувати активності, передбачені ініціативою.
3. Можливість адаптувати ініціативу під час її реалізації. Після виявлення наявних проблем і потреб план упровадження ініціативи було скориговано відповідним чином.

СВІТЛАНА ШЕЛЕСТ
голова правління ГО
«СтоТолок»

Для досягнення найкращих результатів потрібно:

- Регулярно інформувати громаду про перебіг реалізації ініціативи та висвітлювати діяльність організації, що її впроваджує.
- Масштабувати ініціативу та залучати сусідні громади до її реалізації.
- Організовувати заходи, спрямовані на підвищення спроможності мешканців брати участь в ухваленні рішень на рівні громади.

* Завантажте матеріали зісканувавши QR-код на ст. 10

Матеріали, розроблені в рамках ініціативи:*

Тренінгові модулі:

- модуль 1 «Підвищення компетентності безробітних жінок щодо створення власної справи»;
- модуль 2 «Підвищення компетентності безробітних жінок із питань отримання грантового фінансування».

Беріть приклад: підтримка успішних жінок надихає молодих львів'янок долучатися до економічного життя міста

м. Львів

Мета ініціативи: підвищити спроможність молодих жінок і дівчат брати активну участь в економічному розвитку міста та долучатися до ухвалення рішень на місцевому рівні.

Хто впроваджував: ГО «Центр «Жіночі перспективи» та Департамент економічного розвитку Львівської міської ради.

Тривалість: серпень – лютий 2018 року.

Контекст:

Унаслідок системної дискримінації активність жінок в економічному житті Львова є низькою. Жінки зрідка обіймають керівні посади на підприємствах, очолюють департаменти місцевої влади. Причинами такого становища є обмежений доступ до ресурсів, обтяженість домашньою працею та виконанням обов'язків щодо догляду за дітьми. Формування засобами масової інформації стереотипного сприйняття жінки в суспільстві не сприяє їй підвищенню інтересу самих жінок до політики та реформ в Україні. Вони часто навіть не припускають, що в майбутньому можуть впливати на ухвалення рішень місцевого рівня та брати участь у формуванні й реалізації різних політик, змін реформ національного масштабу. Через нижчий рівень доступу до фінансових ресурсів жінкам важче реалізувати свою бізнес-ідею та започаткувати бізнес, тому держава мала б запровадити для жінок пільгове кредитування чи програми

підтримки їхнього бізнесу. Незважаючи на заявлену державою наскрізну тему гендерної рівності для досягнення цілей сталого розвитку, на місцях дієвих програм підтримки немає. Тому у 2013 році Львівська міська рада реалізувала ініціативу, спрямовану на підтримку жінок у підприємницькій діяльності й активізацію спільноти жінок Львова, які хочуть започаткувати власний бізнес. Також ініціативою було охоплено дівчат і молодих жінок, які прагнуть самореалізації та потребують практичних інструментів для здійснення свого права активно впливати на ухвалення рішень у громаді та на місцевому рівні.

Що зроблено:

- Підготовлено технічне завдання для розроблення гендерного портрета міста.
- Розроблено програму тренінгу з жіночого лідерства й участі в ухваленні рішень на місцевому рівні, окремо — щодо започаткування та розвитку жіночого підприємництва.
- Проведено гендерний аналіз міста.
- Оголошено конкурс для молодих жінок на участь у тренінгу з лідерства й участі в ухваленні рішень.
- Проведено 2 тренінги з лідерства й участі в ухваленні рішень, у яких взяли участь 30 жінок і дівчат.
- Оголошено конкурс на участь у тренінгу для жінок, які хочуть розпочати свій бізнес.
- Проведено тренінг для 15 жінок, які прагнуть розпочати власний бізнес.
- Проведено 5 дискусійних клубів на платформі Women's Lab Lviv.

Результати ініціативи:

- Уперше розроблено Гендерний портрет міста Львова¹¹. Показники дослідження допомогли врахувати принципи гендерної рівності у місцевих стратегіях розвитку та політик.
- Розроблено рекомендації щодо покращення гендерної політики міста.
- 15 молодих львів'янок здобули знання та навички щодо започаткування й розвитку власного бізнесу.
- ~30 дівчат і молодих жінок (17–30 років) здобули знання та навички з лідерства й участі в ухваленні рішень на місцевому рівні.
- ~300 жінок підвищили свою обізнаність і навички щодо провадження підприємницької діяльності, лідерства та залученості до ухвалення рішень на місцевому рівні.
- Три проекти учасниць, що спрямовані на вирішення соціально-економічних питань розвитку Львова, заплановано подати на конкурс «Громадський бюджет міста» у 2020 році.
- Створено платформу Women's Lab Lviv на базі ГО «Центр «Жіночі перспективи», яка слугує майданчиком для тренінгів

¹¹ З документом можна ознайомитися тут: <http://women.lviv.ua/wp-content/uploads/2019/02/Gendernyj-portret-m.-Lvova-.pdf>

ЛЮБОВ МАКСИМОВИЧ
голова ГО «Центр «Жіночі
перспективи»

і зустрічей із активними й успішними жінками Львова.

- Учасниці тренінгів і дискусійних груп створили мережу взаємопідтримки й обміну досвідом і беруть активну участь у тематичних заходах, організовуваних у місті.

«Завдяки заходам, проведеним у рамках проекту, учасниці ініціативи об'єднались у своєрідну мережу. Сьогодні жіночі організації продовжують свою діяльність у тому ж форматі, який було розпочато в рамках ініціативи. Львів'янки співпрацюють, підтримують одна одну та більш активно долучаються до прийняття рішень на місцевому рівні»

Чинники успіху:

1. Співпраця з місцевими органами влади.
2. Залучення успішних жінок-підприємниць, які власним прикладом надихали учасниць ініціативи.
3. Вмотивованість і взаємопідтримка учасниць ініціативи.

Для досягнення найкращих результатів потрібно:

- Налагодити системну роботу з громадськими організаціями для пошуку можливостей реалізації довгострокових спільних програм.
- Налагодити стале триєдине партнерство з органами місцевого самоврядування, бізнесом і громадою.
- Поширювати інформацію про ініціативу й заплановані заходи в місцевих ЗМІ. Спілкуватися з аудиторією варто мовою живих історій учасниць і запрошених експертів ініціативи.

Матеріали, розроблені в рамках ініціативи:*

1. Гендерний портрет міста Львова.
2. Звіт проекту «Підвищення залученості жінок у місцевий економічний розвиток — запорука успішного розвитку міста!».

* Завантажте матеріали
зісканувавши QR-код
на ст. 10

2.2.

СПІВПРАЦЯ

З ОРГАНАМИ

МІСЦЕВОГО

САМОВРЯДУВАННЯ

ІНСТИТУТ МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ
«ВІДКРИТЕ СУСПІЛЬСТВО»

КЕЙС МІСТА ВІННИЦІ
ПО ПРИЄДНАННЮ ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХАРТІЇ РІВНОСТІ
ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ
У ЖИТТІ МІСЦЕВИХ
ГРОМАД

МІСТО ВІННИЦЯ

Як Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад змінює міста?

м. Вінниця

Мета ініціативи: розробка дворічного програмного документа з метою імплементації Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад, з урахуванням аналітичних даних щодо місцевої ситуації та локального досвіду жінок на рівні їхнього повсякденного життя, включно з умовами їх проживання та праці.

Хто впроваджував: Громадська спілка «Інститут місцевої демократії «Відкрите суспільство», Департамент соціальної політики Вінницької міської ради та його підрозділ — Вінницький міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Тривалість: серпень – грудень 2017 року.

Контекст:

Вінниця є містом, що впроваджує новітні технології в різних сферах життєдіяльності. 18 травня 2017 року на засіданні виконавчого комітету Вінницької міської ради було ухвалено рішення № 1153 «Про приєднання до Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад»¹². Інститут місцевої демократії «Відкрите суспільство» став ініціатором лобювання ухвалення цього рішення. Упродовж двох років відбувалися консультації та зустрічі з ключовими особами, які ухвалюють рішення. Уперше в Україні орган місцевого самоврядування долучився до підписання такого документа, публічно задекларувавши свою відданість реалізації у Вінниці політики рівних прав і можливостей однаковою мірою як жінок, так і чоловіків. Оскільки цілі, завдання та зобов'язання Хартії¹³ неможливо реалізувати без програмного документа, імплементація цього документа передбачає розроблення плану дій у партнерстві з різними департаментами, громадськими організаціями та незалежними експертами з гендерних питань.

Що зроблено:

- Проведено аналіз статистичних даних за 2015–2016 роки щодо становища жінок і чоловіків у Вінниці.
- Створено робочу групу з розроблення Концепції програми «Громада за рівність» на період до 2023 року»¹⁴. До групи ввійшли представники 6 департаментів міської ради, НУО й експерти з гендерних питань.
- Розроблено Концепцію та підготовлено проект плану дій з імплементації Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад.
- Виконавчий комітет міської ради схвалив проект рішення міської ради «Про затвердження Концепції програми «Громада за рівність» на період до 2023 року», який

¹² <https://www.vmr.gov.ua>, через пошук: Про приєднання до Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад

¹³ <http://auc.org.ua/novyna/evropeyska-hartiya-rivnosti-zhinok-i-cholovikiv-u-zhytti-miscevyh-gromad>

¹⁴ <https://www.vmr.gov.ua>, через пошук: Програма «Громада за рівність» щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2023 року

підписали 12 департаментів міської ради. Зазначений проект подали на розгляд міської ради. Координатором Програми визначили департамент соціальної політики Вінницької міської ради.

- Інформацію про розроблення Концепції програми «Громада за рівність» на період до 2023 року» та Плану дій з імплементації Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад поширено через ЗМІ, онлайн-ресурси та соціальні мережі.

Результати ініціативи:

- Концепцію програми «Громада за рівність» на період до 2023 року» затвердив виконавчий комітет Вінницької міської ради та сесія міської ради.
- До підписання Концепції програми долучилися 12 департаментів міської ради.
- Підготовлено План дій з імплементації Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад.
- Інформацію про визначену діяльність поширено через ЗМІ та онлайн-ресурси.
- Розроблено й надруковано брошуру щодо актуальності, процесу формування й ухвалення Концепції програми «Громада за рівність» на період до 2023 року» у Вінниці.

“

СВІТЛАНА ХОДАКОВА
голова правління ВООГО
«Відкрите суспільство»

«Є потреба розглядати ситуацію з погляду гендерної перспективи, тобто визначити, які будуть потреби жінок і чоловіків, їх різних соціальних груп через 3 чи 5 років; які саме можливості потрібно створювати вже сьогодні, щоб виникли передумови для реалізації потреб жінок і чоловіків саме в гендерній перспективі. І точно, що потрібно зараз — це збільшення представництва жінок на посадах, де приймаються рішення, збільшення кількості жінок-депутаток у місцевих радах»

Чинники успіху:

1. Наявність досвіду успішного впровадження локальних гендерних ініціатив, що стало беззаперечним аргументом для влади щодо необхідності й важливості впровадження гендерного підходу на місцевому рівні.
2. Спільна робота над розробленням Програми, підтримка й розуміння актуальності цього питання представниками Вінницької міської ради.
3. Спроможність підготувати програмний документ: наявність необхідних гендерно розподілених статистичних даних; виявлення гендерних розривів; планування активностей з урахуванням гендерної перспективи.

Для досягнення найкращих результатів потрібно:

- Визначити, якими будуть потреби жінок і чоловіків, їх різних соціальних груп через 3 чи 5 років; які саме можливості потрібно створювати вже сьогодні, щоб створити

передумови для реалізації потреб жінок і чоловіків в гендерній перспективі.

- Провести опитування населення та на підставі отриманих даних визначити основні потреби та проблеми.

Матеріали, розроблені в рамках ініціативи:*

Підготовлено План дій «Програма імплементації Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад».

* Завантажте матеріали зісканувавши QR-код на ст. 10

Що отримав Житомир унаслідок популяризації основоположного документа для рівних можливостей жінок і чоловіків?

м. Житомир

Мета ініціативи: популяризація Європейської хартії як засадничого документа для системного запровадження гендерної рівності на місцевому рівні, підготовка підґрунтя для розроблення й ухвалення міської програми із забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків Житомира.

Хто впроваджував: Житомирська обласна молодіжна ГО «Паритет» та Управління у справах сім'ї, молоді та спорту Житомирської міської ради.

Тривалість: липень – грудень 2018 року.

Контекст:

У 2018 році Житомир приєднався до Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад¹⁵. Після прийняття рішення про приєднання постало питання виконання положень Хартії. Серед них — ухвалення Програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у Житомирі як інструменту практичної реалізації місцевої політики, завданнями й заходами якого є, зокрема, сприяння участі жінок у місцевому економічному розвитку. Якісна розробка цієї Програми передбачала використання гендерно розділених статистичних даних. Такої аналітики місто раніше не мало.

Що зроблено:

- Після ухвалення рішення Житомирської міської ради про приєднання до Хартії серед посадових осіб міської ради, громадськості, ЗМІ було проведено роз'яснювальну роботу щодо основних положень документа.
- Досліджено становище жінок і чоловіків у Житомирі в динаміці протягом 5 років, що минули від проведення попереднього системного дослідження з означеної теми.
- Підготовлено аналітичне дослідження «Гендерне обличчя

¹⁵ <http://auc.org.ua/novyna/evropeyska-hartiya-rivnosti-zhinok-i-cholovikiv-u-zhytti-miscevyh-gromad>

¹⁶ <http://zt-rada.gov.ua/files/upload/sitefiles/doc1549544332.pdf>

Житомира: вчора, сьогодні, завтра»¹⁶.

- Підвищено спроможність посадових осіб органів місцевого самоврядування щодо збору гендерно дезагрегованих даних і використання гендерної статистики під час ухвалення управлінських рішень.
- Актуалізовано питання необхідності врахування гендерного компоненту під час розроблення місцевих програм і заходів.
- Підготовлено рекомендації щодо розроблення проекту програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків Житомира.
- Підвищено рівень гендерної обізнаності й гендерної чутливості влади та громади Житомира.

Результати ініціативи:

- Серед місцевої громади поширено інформацію про основні положення Європейської хартії рівності жінок і чоловіків.
- Зібрано та проаналізовано гендерно розділену статистику по Житомиру за 2012–2017 роки.
- Видано аналітичне дослідження «Гендерне обличчя Житомира: вчора, сьогодні, завтра», яким користуються посадовці та науковці міста.
- Гендерну складову внесено до Статуту Житомирської міської територіальної громади¹⁷.
- Видано методичний посібник з інтеграції гендерного компоненту до проектів, програм і заходів для посадових осіб місцевого самоврядування.
- Збільшено кількість програм місцевого розвитку, які містять гендерний компонент на рівні виконавчих органів влади.
- Затверджено концепцію міської програми з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
- У виконавчих органах міської ради призначено відповідальних за питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.
- Мотивовано управлінські структури міської ради щодо збору та використання гендерно дезагрегованої внутрішньовідомчої статистики.
- Основні принципи Європейської хартії рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад враховано в Концепції міської цільової соціальної програми «Житомир — місто рівних можливостей» на 2020–2025 роки»¹⁸, яку затвердили депутати Житомирської міської ради в лютому 2019 року.

¹⁷ <http://zt-rada.gov.ua/statutZt>

¹⁸ <http://search.ligazakon.ua>, через пошук: Про затвердження Концепції міської цільової соціальної програми «Житомир — місто рівних можливостей» на 2020–2025 роки»

НАТАЛІЯ ТАРАСЕНКО
голова ради Житомирської
обласної молодіжної ГО
«Паритет»

«Завдяки впровадженню нашої ініціативи гендерну складову було внесено до Статуту Житомирської міської територіальної громади та 4 цільових програм. Дедалі більше просторів та послуг у місті стають гендерно чутливими: наприклад, оновлений сквер на вулиці Лятошинського. Попри це ми знаходимося лише на початку шляху й наразі для багатьох міст та ОТГ важливо віднайти відправні точки — створити гендерні профілі та портрети, тобто зібрати гендерно розділену

статистику, розпочати відповідне навчання «агентів змін» і впроваджувати гендерні бюджетні ініціативи, які наочно показують переваги гендерних підходів»

Чинники успіху:

1. Проведення попереднього глибокого аналізу наявної ситуації, аби ініціатива не повторювала вже реалізовані проекти, а була їх логічним продовженням.
2. Системність і послідовність.
3. Надійні партнери зі спільними цінностями.

Для досягнення найкращих результатів потрібно:

- Провести фокус-групу серед представників цільової аудиторії на предмет сприйняття та наявності базових знань про Європейську хартію рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад.
- Поставити собі за мету стати лідером думки та підвищувати суспільну обізнаність про Європейську хартію через мережу партнерів (органи місцевого самоврядування, локальні бренди, публічні особи).
- Залучити амбасадорів — лідерів думок до промоції Європейської хартії. Амбасадорами можуть бути публічні люди, громадські активісти й активістки, місцеві підприємці та підприємниці, можновладці.

Матеріали, розроблені в рамках ініціативи:*

1. Аналітичне дослідження «Гендерне обличчя Житомира: вчора, сьогодні, завтра».
2. Методичні рекомендації «Впровадження комплексного ґендерного підходу в роботу органів місцевого самоврядування».
3. Відео «Європейська хартія рівності жінок і чоловіків у житті місцевих громад».

* Завантажте матеріали зісканувавши QR-код на ст. 10

Гендерний паспорт міста Харкова

м. Харків

Мета ініціативи: підвищення якості життя та надання послуг через посилення участі жінок в економічному розвитку та ухваленні рішень на місцевому рівні за допомогою розробки гендерного паспорта міста.

Хто впроваджував: ГО «ЛІНК» і Гендерний центр Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова.

Тривалість: червень – листопад 2018 року.

Контекст:

У 2016 році було ухвалено Стратегію розвитку міста Харкова до 2020 року¹⁹, до написання якої долучилася ГО «ЛІНК». Попередньо під час розроблення цього документа не було використано важливий інструмент розвитку міста — гендерний аналіз, який дає змогу розробити стратегію розвитку міста так, щоб задовольнити потреби всіх людей, незалежно від їх статі. У 2016 році було ухвалено Комплексну програму з реалізації гендерної та сімейної політики в місті Харкові на 2018–2021 роки²⁰, але для її ефективної реалізації потрібно було розробити чіткий план дій із пріоритетами та фокусом роботи. А це потребувало гендерного аналізу територіальної громади й виявлення соціального запиту серед жителів міста. Розробка гендерного паспорта Харкова допоможе накопичувати статистичні дані у сфері гендерної рівності, визначити індекс гендерного розриву міста та розкрити найбільш актуальні проблеми.

Що зроблено:

- Розроблено гендерний паспорт міста з планом дій і рекомендаціями.
- Проведено форум і розроблено План дій із гендерної політики міста Харкова до 2021 року в межах Комплексної програми з реалізації гендерної та сімейної політики в місті Харкові на 2018–2021 роки.
- Упроваджено рекомендації та проведено ряд семінарських занять щодо посилення ролі жінок у житті міста на всіх рівнях.
- Поточний аналіз гендерних перетворень.

Результати ініціативи:

- Створено гендерний паспорт міста Харкова.
- Покращено імідж міста як доступного та чутливого до потреб населення.
- Зменшено індекс гендерного розриву міста.
- Підвищено залученість жінок у всі сфери життєдіяльності міста.
- Упроваджено антидискримінаційну політику міста.

¹⁹ <https://www.city.kharkov.ua/assets/files/docs/zakon/strategy2411.pdf>

²⁰ <http://kharkiv.rocks/reestr/663869>

«Головний результат ініціативи — це підвищення якості надання послуг усім мешканцям та мешканкам Харкова, незважаючи на вік, стать чи соціальний статус. Поступово місто стає більш доступним для кожного: ураховуються потреби всіх категорій населення під час реконструкції місць відпочинку та створюється інклюзивний безбар'єрний простір. Ба більше, мешканців залучають до прийняття рішень і розбудови міста»

ОЛЬГА ЧІЧІНА
депутатка Харківської міської
ради, голова правління ГО
«ЛІНК»

Чинники успіху:

Особисте занурення керівників проекту в усі процеси, зокрема:

- налагодження особистого контакту з установами, які збирають інформацію;
- опрацювання великого масиву інформації розробниками гендерного паспорта й особисте опрацювання статистичної інформації партнерами проекту;
- налагодження співпраці та залучення до проекту профільних департаментів Харківської міської ради, громадських організацій, гендерних центрів і закладів вищої освіти.

Для досягнення найкращих результатів потрібно:

- Завчасно подбати про те, звідки брати сегреговані статистичні дані. Під час планування потрібно врахувати, що агрегація цих даних потребує додаткових часових, людських і фінансових ресурсів.
- Провести інформаційно-просвітницьку кампанію, спрямовану на популяризацію поняття «гендерна політика». Важливо, щоб уся громада зрозуміла, що гендерна політика стосується кожного, адже це формування людиноорієнтованої політики міста.
- Залучити до створення своєї ініціативи якомога більше цільових груп (молодь, батьки, матері, бізнесмени, люди з інвалідністю, люди похилого віку, викладачі), але потім зробити фокус на одній основній цільовій аудиторії чи проблематиці.

Матеріали, розроблені в рамках ініціативи:*

1. Перелік необхідної інформації для гендерного моніторингу.
2. Методи та інструменти впровадження засад Європейської хартії рівності жінок і чоловіків в житті місцевих громад.
3. Гендерний паспорт міста Харкова – 2018.
4. Аналітичні матеріали гендерного моніторингу для Гендерного паспорта міста Харкова – 2018.
5. Аналітичний звіт за результатами соціологічного дослідження «Гендерний паспорт Харкова».

* Завантажте матеріали
зісканувавши QR-код
на ст. 10

2.3.

ІНФОРМАЦІЙНО-
ПРОСВІТНИЦЬКА
ДІЯЛЬНІСТЬ

Навчання з підприємництва та лідерства допомагають жінкам розпочинати власну справу

м. Рівне

Мета ініціативи: залучення жінок до процесів сталого економічного розвитку міста.

Хто впроваджував: ГО «Агенція сталого розвитку міста» та ГО «Платформа взаємодій «Простір».

Тривалість: серпень – листопад 2017 року.

Контекст:

Поштовхом до виникнення ідеї цієї ініціативи став проведений у травні 2017 року аналіз гендерного розподілу керівників юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців в Україні²¹, підготовлений Програмою розвитку ООН. Було виявлено, що серед керівників підприємств і фізичних осіб – підприємців в Україні є гендерна нерівність, зокрема в Рівненській області – 60/40 на користь чоловіків. Це відображає нерівність і дискримінацію жінок на ринку праці та в ситуаціях, коли йдеться про розвиток ними власної справи. Саме тому серед жінок спостерігається високий рівень безробіття.

Що зроблено:

- Організовано інформаційну кампанію, яка допомогла привернути увагу до ініціативи й актуальної проблеми гендерної нерівності.
- Розроблено навчальні програми для циклу занять з урахуванням індивідуальних особливостей учасниць навчальної групи.
- Проведено цикл навчально-практичних занять і зустрічей з успішними підприємницями та жінками, які обіймають керівні посади. Після кожного заходу учасницям було надано консультаційно-технічну допомогу щодо використання на практиці знань і навичок (електронною поштою, телефоном та особисто під час занять):
- навчальний семінар «Жінка в бізнесі. Вибір бізнес-ідеї. Відкриття власної справи», присвячений розвитку жіночого підприємництва;
- семінар «Старт бізнесу. Юридичні основи. Співпраця з контролюючими органами. Трудове та податкове законодавство», присвячений основам започаткування власної справи;
- майстер-клас «Сучасні технології для залучення та утримання клієнтів», присвячений аспектам роботи з клієнтами.
- Проведено форум «Гендерна рівність у місцевому економічному розвитку. Жіноче лідерство», присвячений обміну досвідом між успішними жінками-лідерками

²¹ http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_governance/Women-and-Men-in-Leadership-Position.html

України, а також успішними історіями старту та ведення бізнесу.

- Підготовлено й розміщено в місцевих ЗМІ інформаційні повідомлення та статті про можливості розвитку жіночого підприємництва в місті.

Результати ініціативи:

- 350 жінок відвідали заходи ініціативи. Серед усіх учасників на момент проведення ініціативи 77% осіб не мали власної справи, а решта — це офіційно зареєстровані підприємниці, які фактично не провадили діяльності або лише нещодавно зареєстрували свою діяльність.
- 320 жінок здобули знання та практичні вміння, необхідні для розвитку власної справи.
- 20 жінок-підприємниць офіційно зареєстрували бізнес у Рівному.
- Підготовлено та розміщено в місцевих ЗМІ інформаційні повідомлення та статті про можливості розвитку жіночого підприємництва в Рівному.
- Підвищено рівень знань і практичних навичок жінок Рівненщини щодо старту підприємницької діяльності.

«Реалізація ініціативи стала поштовхом для жінок до відкриття власної справи, розвитку бізнесу, розширення прав та реалізації себе як лідера компанії. Ця ініціатива посприяла розвитку жіночого підприємництва, розширенню економічних можливостей і зменшила рівень безробіття серед жінок»

Чинники успіху:

1. Запит суспільства. Тема жіночого підприємництва в Рівному є актуальною.
2. Новизна теми — наявна потреба жінок у самореалізації.
3. Затребуваність формату «Історії успіху»: виступи запрошених спікерок – успішних підприємниць слугували додатковою мотивацією для учасниць.

Для досягнення найкращих результатів потрібно:

- Збільшити термін реалізації проекту задля досягнення найкращих результатів.
- Розробити потужну комунікаційну стратегію та виділити окрему бюджетну лінію на комунікаційні заходи.
- Приділити більше часу й організувати більше заходів, спрямованих на спілкування з успішними підприємницями.
- Розділити тренінги за вужчими темами: креативна економіка, фінанси, менеджмент, управління бізнесовими проектами.

Матеріали, розроблені в рамках ініціативи:*

1. Відео. 4 тренінгові модулі.

ОЛЕНА ХМЕЛЬНИК
виконавча директорка ГО
«Агенція сталого розвитку
міста»

* Завантажте матеріали
зісканувавши QR-код
на ст. 10

Як популяризація найкращих ініціатив трансформувала спроможність жінок до успішної економічної діяльності?

м. Ірпінь

Мета ініціативи: підвищення спроможності жінок до успішної економічної діяльності через популяризацію найкращих реалізованих ініціатив із різних громад України.

Хто впроваджував: ГО «Європейська асамблея жінок-депутатів», ГО «Міжнародна амбасада жінок-підприємців» і ГО «Всеукраїнське об'єднання жінок-депутатів».

Тривалість: серпень – листопад 2017 року.

Контекст:

Хоч українські жінки є освіченою та економічно активною частиною населення, вони не мають належного представництва ні в економічній сфері, ні в органах ухвалення рішень. Такий невтішний результат є наслідком багатьох культурно-соціальних причин, які потребують системної роботи, просвітництва та дієвих економічно-політичних механізмів. Часто жінки не знаходять у собі сил і віри в успіх через брак позитивних прикладів, які можна застосувати у своїй діяльності. Особливо це актуально для діяльності, що впливає на стереотипно «нежіночу» економічну сферу суспільства.

Що зроблено:

- Проведено всеукраїнський конкурс на найкращі жіночі ініціативи у сфері економічного розвитку громади: створення бізнесу, лобювання рішень органів місцевого самоврядування, написання місцевих економічних стратегій і планів, проведення громадських та просвітницьких заходів.
- Відзначено День жіночого підприємництва в приміщенні Верховної Ради України, де підбито підсумки зібраних ініціатив, нагороджено переможниць конкурсу, розглянуто законодавчі пропозиції та способи підтримки жіночого підприємництва в Україні.
- Надруковано збірник успішних історій жінок, які вплинули на економічний розвиток громад.

Результати ініціативи:

- На національному рівні популяризовано роль жіноцтва в економічному розвитку громад, офіційно започатковано День жіночого підприємництва в Україні.
- Проведено конкурс на найкращі ініціативи жінок у сфері економічного розвитку в номінаціях: успішний бізнес, успішна ініціатива місцевого самоврядування, успішне дослідження на тему, успішна просвітницька кампанія. У конкурсі взяли участь ~500 учасниць.

- Надруковано та розповсюджено посібник «Кращі жіночі ініціативи для економічного розвитку громад України»²². У посібнику, до якого входять 50 історій успіху, надано рекомендації для місцевого самоврядування щодо підтримки жінок у процесі економічного розвитку громад. Історії відобразили різні механізми та підходи організацій, що перемогли в конкурсі ініціатив.
- Підвищено спроможність жінок щодо успішного ведення власного бізнесу, лобювання його інтересів і підтримки економічних ініціатив місцевим самоврядуванням.
- Акумуляовано передовий позитивний досвід підтримки економічних ініціатив жінок для органів місцевого самоврядування.
- Сформовано рекомендації для українських законодавців щодо підтримки жінок-підприємниць.
- Посилено міжнародну співпрацю між українськими та закордонними об'єднаннями, діяльність яких спрямована на зміцнення ролі жінок у політично-економічному розвитку Європи.

²² http://ccwea.org.ua/book_online.pdf

«Ділитися — це найкраща стратегія розвитку. Популяризація найуспішніших проектів — це шлях упровадження схожих практик у громадах. Історії успіху, які ми опублікували в посібнику рекомендацій, надихнули до нових звершень не тільки жінок нашого міста, а й усієї України. Бо найголовніше — повірити в себе і свої сили. Це і є найбільшим впливом і мотивацією»

“

АНАСТАСІЯ ПОПСУЙ
президентка ГО
«Європейська асамблея
жінок-депутатів»

Чинники успіху:

1. Активні та відповідальні учасниці ініціативи.
2. Зрозуміла мета ініціативи: тема рівних можливостей на часі, це глобальний тренд, який є позитивним для розвитку українських громад.
3. Власна мотивація та горизонтальні зв'язки. Експертиза команди допомогла якісно та швидко реалізовувати проекти, ділитися досвідом, залучати партнерів.

Для досягнення найкращих результатів потрібно:

- Залучити якомога більшу кількість жінок-амбасадорок до ініціативи.
- Популяризувати ініціативу через створення серії матеріалів про історії успіху учасниць у всеукраїнських і місцевих суспільних і лайфстайл-медіа.

Матеріали, розроблені в рамках ініціативи:*

1. Посібник «Кращі жіночі ініціативи для економічного розвитку громад України».

* Завантажте матеріали зісканувавши QR-код на ст. 10

Гендерні стереотипи та ІТ: місто будує спільне майбутнє з жінками-підприємницями

м. Тернопіль

Мета ініціативи: популяризація сфери ІТ для жінок та окреслення перспектив розвитку власного бізнесу в цій галузі. У рамках цього проекту в місті було створено двомісячні безкоштовні курси для жінок, які бажають розвиватися та знайти роботу у сфері ІТ.

Хто впроваджував: ГО «ІТ Хауз» і Тернопільське регіональне відділення Асоціації міст України.

Тривалість: листопад 2017 року – квітень 2018 року.

Контекст:

Сфера інформаційних технологій (скорочено — ІТ) у Тернополі активно розвивається, а кількість зайнятих у ній щорічно стрімко збільшується. Стратегією розвитку міста Тернопіль до 2025 року²³ ІТ визначено однією з ключових галузей міста. Нині за офіційними даними в місті понад 2 тис. працівників задіяні в ІТ-секторі, більшість з них — чоловіки. Частка жінок у тернопільських ІТ-компаніях — орієнтовно 20%.

Місту потрібні ініціативи, які б допомогли популяризувати ІТ-сферу для жінок, підвищити їхню відповідну фахову підготовку, проінформувати про перспективи розвитку власного бізнесу в цій галузі. Реалізація таких ініціатив допоможе стерти гендерні стереотипи та показати, що жінки також можуть зайняти в ІТ певну нішу.

У Тернополі та в Україні загалом, на відміну від інших країн, таких ініціатив практично немає. Наприклад, у США є організації, які надихають дорослу жіночу аудиторію на побудову кар'єри в технічних спеціальностях: Women Who Code, Women in Tech Campaign, The Grace Hopper Celebration of Women in Computing, Anita Borg Institute.

Що зроблено:

- Організовано круглий стіл «Жінки в ІТ: ламаючи стереотипи».
- Проведено 2 прес-конференції.
- Розроблено й апробовано спеціальну навчальну програму, у рамках якої жінки навчалися не лише технічним навичкам, а й тайм-менеджменту, пошуку мотивації та запобіганню емоційному вигоранню.
- Сформовано навчальну групу з 20 жінок для ознайомлення та формування їхніх кваліфікаційних навичок в ІТ.
- Поширено інформацію про навчальну програму та її результати на регіональному рівні за допомогою проведення семінару в центрі зайнятості.

²³ <https://tmrada.gov.ua/news/15447.html>

Результати ініціативи:

- 20 жінок здобули базові знання та навички у сфері ІТ, а також підвищили свій кваліфікаційний рівень.
- 5 учасниць проекту працювали до місцевих представництв ІТ-компаній.
- 10 учасниць продовжують навчання за обраною спеціальністю ІТ-галузі.

«За ефективного використання жіночого потенціалу наше суспільство матиме жінок нового покоління: вольових, творчих, креативних та повних ентузіазму. Саме такі жінки зможуть в майбутньому впроваджувати нові ідеї щодо ведення бізнесу і зроблять свій внесок в економічний розвиток країни. Учасниці нашої ініціативи отримали не лише технічні навички. Вони також дізналися, як правильно запобігати емоційному вигоранню на роботі та в особистому житті. Ми довели, що ІТ-галузь є відкритою для жінок, незважаючи на загальносформовані стереотипи»

Чинники успіху:

1. Залучення потужних партнерів: Тернопільського регіонального відділення Асоціації міст України, Тернопільського міськрайонного центру зайнятості, Google Developers Group Ternopil, Тернопільського ІТ-кластеру.
2. Вмотивованість учасниць ініціативи.
3. Підтримка ініціативи на міському рівні управлінням стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради.

Для досягнення найкращих результатів потрібно:

- Залишатися з учасницями ініціативи на зв'язку: просити відгуки та коментарі щодо проведених навчальних заходів, зокрема чи відповідає надана інформація їхнім очікуванням, чи достатній обсяг, чи прийнятний формат, що подобається та чого не вистачає.
- Залучити якомога більше жінок до навчання за допомогою поширення інформації про ініціативу через релевантні канали комунікації: місцеві ЗМІ, соціальні мережі, під час подій місцевого рівня, через партнерство з підприємцями та лідерами думок.
- Налагодити партнерство з органами місцевого самоврядування для забезпечення сталості ініціативи та збільшення масштабу проведення заходів.

Матеріали, розроблені в рамках ініціативи:*

1. Матеріали тренінгів:
  - Сервіси Google. Огляд сервісів Google. Можливості їх використання.
  - Робота з Google Forms.
  - Рекрутмент.
2. Відео з лекцій.
3. Методичні вказівки щодо освоєння курсу «Цифровий дизайн».

КАТЕРИНА МІХАЙЛІДІ
голова ГО «ІТ Хауз»

* Завантажте матеріали
зісканувавши QR-код
на ст. 10

3

ВИСНОВКИ
ТА ПРАКТИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ:

ПОРАДИ ДЛЯ

УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

ГЕНДЕРНОЇ ІНІЦІАТИВИ

Розпочніть з оцінки поточного стану справ

Перед плануванням ініціативи проведіть глибокий аналіз для виявлення потреб і проблем громади. Потрібно дізнатись, чи є відповідна гендерна статистика або дослідження. Інвентаризація наявної ситуації потрібна для того, аби ініціатива не повторювала вже реалізовані проекти, а була їх логічним продовженням чи доповненням. Без базових даних неможливо побачити динаміку змін і виміряти індикатори успіху. Для цього не потрібні великі фінансові витрати.

Налагодьте регулярну взаємодію зі своєю цільовою аудиторією

Установіть періодичність взаємодії зі своєю цільовою аудиторією. Не можна зробити один масштабний захід, а потім не давати про себе знати впродовж тривалого періоду. Треба враховувати ринкові умови, актуальні тенденції та цікавитись, чим живе громада на тому чи іншому етапі.

Надихайтесь найкращими гендерними практиками

Знайдіть зразки для наслідування: успішні гендерні проекти, які вже впровадили громади в Україні та за кордоном і які показали гідні результати. Проте пам'ятайте, що ініціатива має сприяти вирішенню індивідуальних проблем і задовольняти потреби конкретної громади.

Визначайте SMART-цілі

Цілі мають бути: конкретні, вимірювані, досяжні, реалістичні, обмежені в часі. Звичайно, слід мати перед собою кінцеву велику мету, але її варто поділити на менші цілі, проміжні етапи. Такі малі кроки спершу можна впроваджувати з мінімальними затратами ресурсів, проте з кожним новим етапом розуміння потреби в ресурсах буде чіткішим, а знайти їх — простіше.

Інформаційна кампанія — запорука успішної реалізації ініціативи

Важливо проводити інформаційні кампанії та активності, що висвітлюють діяльність підприємниць і посадовців, підкреслюють досягнення жінок як керівниць і лідерок громадської думки. Говоріть про серйозні речі простою мовою. Для цього використовуйте онлайн-інструменти та соціальні мережі, адже значна частка мешканців громади користуються ними щоденно. Також в окремих випадках можуть бути корисні контакти з традиційними ЗМІ, публічні заходи, зовнішня реклама. Безліч таких рішень доступні безкоштовно й ґрунтуються на партнерській співпраці.

Побудуйте відносини довіри та взаємодопомоги із цільовою групою

Шукайте нестандартні способи донесення інформації до жінок, їхнього найближчого оточення та знайомих. Часто джерелом довіри стає інформація від добрих знайомих, їхні

відгуки про організацію, що впроваджує ініціативу. Варто співпрацювати з місцевими ЗМІ та регулярно розповідати про все, що передбачається та відбувається в рамках ініціативи.

Розбудуйте партнерства заради спільної мети

Знайдіть надійних партнерів із спільними цінностями. Часто так буває, що той, хто ухвалює рішення, ґрунтується на власному досвіді, який відмінний від ситуації в громаді та може бути абсолютно недоречним. Співпраця влади, бізнесу і громади — так зване триєдине партнерство — забезпечить сталість і системність ініціативи.

Будьте різноманітними у проведенні активностей

На посилення ролі жінок у місцевому економічному розвитку позитивно впливають тренінги та менторські програми, що спрямовані на розвиток особистісних лідерських якостей, підприємницької діяльності, залучення до ухвалення рішень на місцевому рівні, просування рівності з чоловіками. Також ефективними є публічні заходи у форматі освітніх лекцій, круглих столів, конференцій, конкурсів із залученням представників експертного середовища, влади та бізнесу. Не менш корисними стануть активності, організовані на рівні громади: публічні лекції, ярмарки, фестивалі, флешмоби.

Фокусуйтеся на цільовій аудиторії та не соромтеся просити фідбек

Незалежно від попередньо запланованих заходів під час розроблення проекту, варто налагодити зворотний зв'язок із цільовою аудиторією та враховувати відгуки в подальшому плануванні активностей. Детальний план допомагає якісно реалізувати ініціативу, проте не бійтеся говорити «ні» завданням й активностям, котрі не відповідають потребам та очікуванням ваших бенефіціарів. План повинен бути гнучким, придатним для змін, які можуть виникнути в процесі реалізації ініціативи, а також мати точки оцінки його ефективності.

Завжди майте «план Б»

Продумайте наперед різноманітні варіанти розвитку подій під час впровадження ініціативи. Завжди має бути запасний план на випадок, якщо все піде не так, як було передбачено, щоби це не стало сюрпризом. Завчасно підготовлений запасний план дасть змогу мінімізувати ризики. Щоб «план Б» спрацював, необхідно пріоритезувати. Працюйте із залученими до проекту людьми, вибудовуючи пріоритети перспективних завдань, щоби за потреби розуміти, що належить зробити найперше, а що можна відкласти.

У цьому виданні використано фотографії з моніторингових візитів Проекту ПРОМІС у міста-партнери.

ПРОЕКТ «ПАРТНЕРСТВО ДЛЯ РОЗВИТКУ МІСТ»

вул. Щекавицька, 30/39, офіс 27, м. Київ, 04071

тел: +38 044 207 1282

e-mail: office@pleddg.org.ua

www.pleddg.org.ua